
Elektronisk pasientkontakt

REDAKSJONELT

PER HJORTDAHL

Institutt for allmennmedisin og samfunnsmedisin
Postboks 1130 Blindern
0317 Oslo

PÅL GULBRANDSEN

Per Hjortdahl (f. 1946) er professor i allmennmedisin og har i lengre tid vært opptatt av lege-pasient-forholdet og den nye informasjonsteknologien Pål Gulbrandsen (f. 1955) er medisinsk redaktør i Tidsskriftet
Tidsskriftet
Postboks 1152 Sentrum
0107 Oslo

Mye skjer på den norske Internett-fronten. Både leger og pasienter tar raskt i bruk dette nye informasjons- og kommunikasjonsverktøyet. Nylenna & Aasland viser i dette nummer av Tidsskriftet at ni av ti norske leger nå er på nettet (1). Halvparten leser elektronisk post flere ganger i uken, og en firedel angir å ha stor nytte av nettet i faglig oppdatering og i yrkesmessig sammenheng. Den samme utviklingen skjer i samfunnet for øvrig. I en landsdekkende befolkningsundersøkelse gjennomført for Nasjonalt senter for telemedisin i Tromsø i september 2000 oppgir 63 % at de har tilgang til Internett (2). 31 % bruker nettet i løpet av en gjennomsnittsdag, og nær en tredel av befolkningen mener at Internett er en viktig informasjonskilde når det gjelder helse og sykdom.

I hvilken grad og på hvilken måte påvirker denne nye teknologien medisinsk praksis? Det vet vi foreløpig lite om. Potensialet for og konsekvensene av endringer er imidlertid store, både for pasient og lege. En av de viktigste arenaer for endring er konsultasjonen: Bare i norsk allmennmedisin er det om lag 16 millioner konsultasjoner årlig. Kunnskap om sykdom og helse var tidligere legens domene og utgjorde en viktig del av legens autoritet. Den

teoretiske kunnskapen er nå allment tilgjengelig over nettet. Opplyste pasienter medfører nye utfordringer når det gjelder arbeidsmåter og kommunikasjon i konsultasjonen (3).

Blir disse mulighetene for innhenting av informasjon og kommunikasjon brukt? Én av ti leger mottar henvendelser fra pasienter via e-post, men bare 2 % får slike henvendelser ganske ofte (1). Majoriteten (88 %) av de spurte i befolkningen innhenter helserelatert informasjon fra nettet, men bare 10 % har hatt direkte kontakt med lege eller annen fagperson via Internett (2). En tredel av alle de spurte ønsker å kunne kontakte lege via e-post dersom de hadde denne muligheten, og så mange som 16 % kunne tenke seg å bytte lege for å få tilgang til Internett-baserte legetjenester.

I virkeligheten foregår det altså lite helserelatert kommunikasjon over nettet, selv om mulighetene er der og en økende andel av norske pasienter ønsker det. Hvorfor?

En årsak er at norske leger vegrer seg mot utviklingen, delvis av faglige grunner, delvis av frykt (4). Internett representerer ytterligere en mulighet for at pasientene kan legge beslag på vår tid. Mange er engstelige for datainnbrudd og brudd på konfidensialitet. At vi som leger informerer om våre tjenester og legger ut helseopplysning til lokalbefolkningen på egne hjemmesider, er lite kontroversielt. Den faglig utfordringen dreier seg spesielt om den elektroniske dialogen med enkeltpasienter. Det betyr stor forskjell om slike konsultasjoner er med kjente eller med ukjente pasienter. Den ukjente pasient viser ikke sitt ansikt eller sitt kroppsspråk, noe som kan være en kilde til misforståelser i elektronisk kommunikasjon, i alle fall før samtidig bildeoverføring blir vanlig. For noen pasienter med spesielle ønsker eller problemstillinger kan dette likevel være en ønsket kontaktmåte. Sannsynligvis vil pasienter som foretrekker å være anonyme, oppsøke etablerte nettstedet som Doktor Online (4) og ikke bli en utfordring for leger flest. Klinikerne vil derimot i økende grad oppleve ønsket om elektroniske kontakter fra sine faste pasienter, og da som et supplement til de tradisjonelle ansikt-til-ansikt-konsultasjonene. Pasientene vil ha et legitimt krav på økt tilgjengelighet, et ønske om relativt raskt å komme i kontakt med egen lege for råd og veiledning, da gjerne over nettet. Vi må anta at det vil bli mulig for leger i fastlegeordningen å opprette prioritert tilgjengelighet for pasienter på sin liste.

Vi har ikke mulighet til å stoppe denne utviklingen, men vi kan og bør være med på å styre den.

LITTERATUR

1. Nylenna M, Aasland OG. Ni av ti norske leger på nettet Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 3280 – 2.
2. Rapp OM. Unge ønsker lege via nettet. Aftenposten (morgenutgave) 22.10.2000.
3. Hjortdahl P. Informerte pasienter – til glede eller besvær? Tidsskr Nor Lægeforen 1997; 117: 2604 – 5.

4. Sandnesmo M. Leger uten ansikt. Internett og endringer i forholdet mellom lege og pasient. Hovedfagsoppgave. Bergen: Institutt for medievitenskap, Universitetet i Bergen, 2000.

Publisert: 10. november 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 22. februar 2026.